

לפני כב' השופט אברהם טל, סג"נ

מוחמד כרים יונס

העותר

נגד

שירות בתי הסוהר

המשיב

החלטה

1. העותר, אזרח ישראלי ואסיר בטחוני, מרצה מאסר עולם בלתי קצוב בגין רצח וחברות בארגון עוין והוא מבקש להורות למשיב לאפשר לו ללמוד באוניברסיטה הפתוחה, כפי שלמד בעבר, לאחר שנרשם לקורס ב"מדעי המדינה לגווניו" ושילם עבורו סכום של 2,500 ₪.
2. העותר החל ללמוד באוניברסיטה הפתוחה (להלן: "או"פ") בשנת 1996, בשנת 2001 הוא הפסיק ללמוד ובשנת 2010 הוא חידש את לימודיו בקורסים שונים. ביום 8.7.11, עשרה ימים לפני תחילת לימודיו בסמסטר הקיץ, הודיע קמ"ן בית הסוהר על החלטת נציב שב"ס לבטל את לימודי האסירים הבטחוניים באו"פ והחרים את ספרי האו"פ שהחזיק בתאו לצורך לימודיו באו"פ בעבר.
3. העותר טוען שהחלטת המשיב מונעת ממנו להתחיל את לימודיו בסמסטר הסתיו, הוא לא קיבל בחזרה את שכר הלימוד ששילם עבור הקורס הנ"ל, נמנע ממנו להשלים לימודים בארבעה קורסים מתקדמים לצורך סיום לימודי לתואר בוגד ונגרמו לו פגיעה מורלית ויאוש.

נימוקי העתירה

1. זכויות האדם של אסיר, למעט חופש התנועה, לא נפגעות עם כניסתו לכלא והוא זכאי לאותן זכויות וחירויות ככל אדם, גם אם הוא אסיר בטחוני כמו העותר.
2. החלטת המשיב לאסור על העותר, ועל אסירים בטחונים בכלל, ללמוד באופן גורף באו"פ פוגעת בזכותם לכבוד. החלטה הגורפת משקפת ענישה קולקטיבית של כלל האסירים הבטחוניים והשימוש בה פוגע באופן בלתי מידתי בזכויות יסוד של העותר, מנוגד לנורמות של המשפט הפלילי ומפר את משפט זכויות האדם הבינלאומי.
3. החלטת המשיב פוגעת ללא הצדקה עניינית בזכות העותר לרכוש השכלה וידע ובזכותו לחינוך ומבלי שקיימת ודאות קרובה לפגיעה ממשית בשלום הציבור או לפגיעה ממשית בהבטחת הסדר והמשמעת בבית הסוהר.
4. העותר לא מבקש שהמשיב יספק לו אמצעי לימוד או יממן את לימודיו והיותו אסיר בטחוני לא מצדיק פגיעה שרירותית בזכויות היסוד שלו.
5. החלטת המשיב מפלה לרעה אסירים בטחוניים פלסטיניים לעומת אסירים בטחוניים יהודים שזכאים להמשיך ללמוד באו"פ. ההפליה היא מהפגיעות החמורות בזכויות האדם והפליה שמבוססת על השתייכות אתנית – לאומית משפילה ופוגעת בכבוד האדם.
6. ההחלטה פוגעת בזכות לשוויון ובאיסור להפלות בין אסירים על רקע השתייכות אתנית – לאומית.

בית המשפט המחוזי מרכז

עת"א 4902-08-11
יונס נ' שירות בתי הסוהר

7. החלטת המשיב לא חוקתית ולא עומדת בתנאי פיסקת ההגבלה בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו בגלל שהתקבלה ללא הסמכה בחוק ואינה משרתת תכלית ראויה כלשהי.
על השרירות בהחלטה ניתן ללמוד מהחלטה על העותר, שהוא אזרח ישראלי ולא מזוהה עם ארגון החמא"ס.
8. החלטת המשיב התקבלה בחוסר סמכות בגלל שאין חוק שמסמיך את המשיב להרע את תנאי האסירים הבטחוניים ע"י ביטול הטבות ופגיעה בזכויות למטרה שלא נוגעת לניהול בתי הסוהר ולשמירה על בטחונם.
ההחלטה פוגעת במטרות שלשמן פועל שב"ס ועלולה להיות לה השפעה שלילית על הסדר והמשמעת בבית הסוהר.
9. ההחלטה הגורפת והכללית של המשיב מנוגדת לעקרונות יסוד של הליך מינהלי תקין בהיותה מנוגדת לעקרון העצמאות של שיקול הדעת שמחייב שהרשות תפעל באופן עצמאי, בגלל שהתקבלה בלי שנלקחו בחשבון השיקולים הרלוונטיים לעותר ובגלל שלא איפשרו לעותר לממש את זכות הטיעון.
10. שלילת זכות שניתנה לא דומה לסירוב לאשר בקשה חדשה. תהליך שלילת טובת הנאה מחייב קיום שימוע לאסיר, ההחלטה צריכה להיות כתובה ולכלול נימוקים לקבלתה והיא צריכה להתבסס על התנהגות קבוצת אסירים מסוימת או על תנאים מיוחדים שנוצרו בבית הסוהר.
11. במהלך הדיון בפני הציגה ב"כ העותר פרפרזה של מידעים, שהוצגה גם בפניה, באשר להשפעת האסירים הבטחוניים בבתי הכלא בישראל.

בית המשפט המחוזי מרכז

עת"א 4902-08-11
יונס נ' שירות בתי הסוהר

12. ב"כ העותר טענה במהלך הדיון בפני שהעותר לומד 15 שנה על חשבון, שבאגף בו הוא נמצא הספרייה סגורה, לא ניתן להכניס אליו ספרים ולא נרכשו ספרים ע"י המשיב, כך שמדובר בפגיעה ממשית. האפליה בין אסירים בטחוניים לפליליים חותרת תחת עקרון השוויון בין אסירים למרות שאין כל נימוק בטחוני שקשור ללימודים.

13. ב"כ העותר טענה שגם אם המדינה לא חייבת לספק לאסירים בטחוניים לימודים גבוהים היא חייבת לא למנוע אותם.

תגובת המשיב

1. מתן אפשרות ללמוד באוניברסיטה הפתוחה במהלך מאסר היא טובת הנאה ולא חובה עפ"י דין ולכן המשיב לא מחויב לתת אותה לעותר ולאסירים בטחוניים.

2. ביהמ"ש העליון הכיר בשוני בין אסירים בטחוניים לפליליים ואישר את מדיניות המשיב שמבחינה ביניהם בקשר לקשר ביניהם לבין גורמי חוץ.

3. המשיב מאפשר לאסירים בטחוניים להרחיב השכלתם ע"י מתן אפשרות להחזקת ספרים, להחלפת ספרים בספריות, לצפייה בתוכניות טלוויזיה ולהחזקת מכשירי רדיו ומוסיקה בתאיהם.

4. החלטת המשיב התקבלה נוכח מידע של גורמי הבטחון לפיו ארגוני טרור מעבירים כספים, מסרים ואמצעים אחרים לאסירים בטחוניים ולכן הוא לא מחויב להבטיח תנאי מאסר שיאפשרו לארגוני טרור לתגמל את האסירים הבטחוניים.

בית המשפט המחוזי מרכז

עת"א 4902-08-11
יונס נ' שירות בתי הסוהר

5. עפ"י סעיף 80 א' לפקודת בתי הסוהר והפקנ"צ, המשיב מוסמך לבטל טובת הנאה שניתנה לאסיר מסוים וביטול טובת הנאה של לימודים, שחלה על אסירים בטחוניים ערבים ויהודים, לא צריכה לעמוד בתנאים.
6. לתגובת המשיב צורפה תגובת פרקליטות המדינה לבג"צ 5488/11, שעניינו זהה לענין העתירה שבפני, ואשר נמחק מחוסר סמכות עניינית, לפיה אין לאסירים בטחוניים זכות ללמוד באוניברסיטה הפתוחה, קיים שוני ענייני בין אסירים בטחוניים לפליליים, ההחלטה התקבלה נוכח מידע שנמצא אצל גורמי הביטחון ולא מתוך שיקולים זרים, זכותם של האסירים הבטחוניים לחופש ביטוי לא כוללת חובה לאפשר להם להשלים לימודי תואר ראשון והמשיב מאפשר להם להרחיב השכלתם באמצעים אחרים.
7. ב"כ המשיב הצהירה שהכסף ששולם עבור הלימודים שהופסקו יוחזר עפ"י נהלי שב"ס וטענה שההחלטה נבחנה פעם נוספת גם לאחר שהושלמה "עסקת שליט".
- לדבריה, נקודות הזכות שצבר העותר בלימודיו עד כה נשמרות לו ולא עומד לו "אינטרס ההסתמכות". כמו כן, קיימות בבתי הסוהר ספריות וניתן לעשות מינויים לעתונים.
8. ב"כ המשיב טענה במהלך הדיון בפני שהמשיב בוחן מידי פעם את הפקנ"צ ומכניס בהן שינויים, שהשוני בין אסירים פליליים לבטחוניים הוכר ע"י ביהמ"ש העליון כמצדיק שינוי בתנאי מאסרם, שהחלטת המשיב לא חורגת ממתחם הסבירות ושאין לתת אותו משקל ללימודי יסוד וללימודים אקדמאיים.

דיון והכרעה

1. אינני מקבל טענת ב"כ העותר לפיה ההחלטה פוגעת בזכותו של העותר לכבוד שכן לא מדובר בשלילת האפשרות ללמוד לימודי יסוד אלא בהפסקת האפשרות ללמוד לימודים אקדמאים בהתכתבות לקראת קבלת תואר ראשון, לה לא זכאים גם אזרחי ישראל שאינם אסירים שכן חובת המדינה לספק לאזרחיה שירותי חינוך והשכלה לא משתרעת על לימודים אקדמאיים.
2. אינני מקבל טענת ב"כ העותר לפיה זכויות האדם של העותר, כמו של כל אסיר, לא נפגעות כתוצאה ממאסרו שכן גם אם ההחלטה נושא העתירה שללה מהעותר, לטענתו זכות, שהיתה מוקנית לו עפ"י פקני"צ 04.48.00, שצורפה כנספח א' לכתב התשובה, ישנן זכויות שנפגעות כפועל יוצא מהגבלת חופש התנועה במאסר.
בעע"א 1076/95 **מדינת ישראל נ' סמיר קונטאר**, פד"י (נ) 492, קבע כב' השופט זמיר כי שלילת חופש התנועה של אסיר גוררת אחריה הגבלה של זכויות אחרות, כמו הזכות לתקשורת בכתב או בע"פ עם העולם החיצון.
לימודיו של העותר באוניברסיטה הפתוחה כרוכים ביצירת תקשורת בכתב איתה ולכן מוסמך המשיב להגביל אותה כחלק מהמגבלות המוטלות על התקשורת של העותר עם העולם החיצון.
3. אינני מקבל טענת ב"כ העותר לפיה ביטול האפשרות של העותר להשלים לימודיו באוניברסיטה הפתוחה מפלה בינו לבין אסירים פליליים שכן לא מדובר באפליה פסולה אלא בהבחנה מותרת המבוססת על הגדרת העותר כאסיר בטחוני. הבחנה זו הוכרה בפסה"ד של כב' השופט זמיר בעע"א 1076/95 הנ"ל לפיו קיימת הצדקה לקבוע הסדרים מיוחדים לגבי אסירים בטחוניים.

בית המשפט המחוזי מרכז

עת"א 4902-08-11
יונס נ' שירות בתי הסוהר

4. לאור כל האמור לעיל אני מקבל עמדת המשיב לפיה מתן האפשרות לעותר ללמוד באוניברסיטה הפתוחה היא טובת הנאה ולא זכות וגם אם אקבל קביעתו של כב' השופט יונתן אברהם בעת"א 16207-09-11 ואח' (בימ"ש מחוזי נצרת) **סולטני ואח' נ' משטרת ישראל ושב"ס**, ניתן ביום 7.3.12, לפיה מדובר בפגיעה בחופש העיסוק של העותר (ראה עמ' 7-8 להחלטה) הרי מדובר בשלילה של טובת הנאה לה זכה העותר במשך 15 שנה ומשכך שלילתה צריכה להיות למטרה ראויה ומידתית, שאינה עולה על הנדרש להשגת אותה מטרה.
5. באשר לנימוק לשלילת האפשרות של העותר להשלים את לימודיו טוען המשיב בסעיף 8 לכתב התשובה שההחלטה התקבלה לאור מידע הנזכר באותו סעיף. ב"כ המשיב ביקשה להציג בפני את המידע שעליו מסתמכת ההחלטה נושא העתירה אך ב"כ העותר התנגדה. משכך, מאחר ומדובר בעתירה כנגד החלטת המשיב, שהוא רשות מינהלית (להבדיל מבקשה של המשיב להחזיק אסיר בהפרדה) קמה לחובת העותר "חזקת התקינות" של מעשה המינהל שדי בה כדי לגרום לדחיית העתירה בכל הקשור לנימוקים שעומדים בבסיס ההחלטה נושא העתירה.
- עם זאת, אינני זוקף חזקה זו לחובת העותר שכן ב"כ העותר הציג בפני פראפרזה באשר להשפעת האסירים הבטחוניים בבתי הכלא בישראל, אשר תומכת בנימוקים בגללם החליט המשיב להפסיק את לימודיו של העותר, כמו של כל אסיר בטחוני כמותו, באוניברסיטה הפתוחה.
6. עיון בנימוקים בגללם בוטלה האפשרות של אסירים בטחונים, והעותר בכללם, ללמוד באוניברסיטה הפתוחה מעלה כי מדובר בשלילת טובת הנאה לשם השגת מטרה ראויה שקשורה בנימוקים בגללם הוגדרו העותר ואחרים כמותו כאסירים בטחוניים ולא כאסירים פליליים.

בית המשפט המחוזי מרכז

עת"א 4902-08-11
יונס נ' שירות בתי הסוהר

7. מעיון בסעיף 39 לתגובה מטעם משטרת ישראל ושב"ס לעתירה שהוגשה לבג"צ, שצורפה כנספח ב' לכתב התשובה, ואשר נתמכה בתצהירו של סגן נציב שב"ס, עולה שניתנת לאסירים בטחוניים אפשרות להחזיק ולהחליף ספרים, להיות מנויים לעתונים שמודפסים בארץ, לרבות בשפה הערבית, לצפות בערוצי טלוויזיה רבים יותר מאשר יכולים לצפות אסירים פליליים, לרבות בשפה הערבית, ולהחזיק בתאיהם מכשירי רדיו ומוסיקה. כמו כן, יש באגפים בהם מוחזקים אסירים בטחוניים ספריות שכוללות גם ספרים בערבית, לרבות ספרי לימוד של האוניברסיטה הפתוחה.
8. מעיון בסעיף 41 לתגובה הנ"ל ובדברי ב"כ המשיב בפני עולה שאסיר בטחוני, כמו העותר, שלימודיו באוניברסיטה הפתוחה הופסקו עפ"י ההחלטה נושא העתירה, יכול לבקש הכרה בקורסים שלמד באוניברסיטה הפתוחה על מנת שיוכל להלשים לימודיו לאחר שחרורו ממאסר, גם אם מדובר בתקופת מאסר ארוכה שמרצה העותר, או אם תוחזר האפשרות ללמוד שבוטלה בהחלטה נושא העתירה.
9. לאור האמור לעיל, הפגיעה בטובת ההנאה שקיבל העותר ובחופש העיסוק שהיה לו בענין נושא העתירה היא פגיעה מידתית, גם אם מדובר בשלילת טובת הנאה שהיתה קיימת לעותר במשך שנים רבות.

בית המשפט המחוזי מרכז

עת"א 4902-08-11
יונס נ' שירות בתי הסוהר

10. לאור כל האמור לעיל אני דוחה את העתירה.

ניתנה והודעה היום ט"ו אייר תשע"ב, 07/05/2012 במעמד ב"כ הצדדים ובהעדר העותר.

אברהם טל, שופט,
סג"נ